

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél lven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

PONTOS ÉS
LEGJOBB

Ó R Á K

5 évi jótállás mellett! 5

= Egyházi szentedények =

urvacsora-kelyhek, keresztlő-kannák
medenczék és borkancsók ■ ■ ■

arany és ezüst ékszerek

evőeszközök, chinaezüst-disztárgyak

részletfizetésre is!

Javításokat és vidéki megrende-
lésekre különös gondot fordítok!

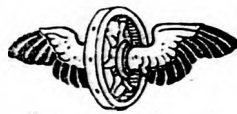
Pontos
kiszolgálás ;
jutányos
árak !

Arjegyzék 2000 képpel ingyen és bérmentve

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész BUDAPESTEN VII. Erzsébet-körut 29 sz

Az ev. ref. egyházak szállítója,

A vonatok indulása Debreczen állomásról. — Érvényes 1909. október hó 1-től.

D é l e l ő t t				D é l u t á n					
vonat- szám	óra	perc	vonat- neme	hova ?	vonat- szám	óra	perc	vonat- neme	hova ?
1713	2 20		szv.	Püspökladány, Budapest k. p. u.	1705	12 10		szv.	Budapest k. p. u.
1706	2 44		"	Máramarossziget, Körösmező	4404	12 15		"	Hajdunánás, Tiszalök
4212	4 35		vv.	Tiszafüred, Füzesabony	1702	12 20		gyv.	Máramarossziget, Körösmező
1721	5 09		mtv.	Püspökladány	4710	12 26		szv.	Nyiregyháza, Szerencs
1710	5 10		szv.	Szatmárnémeti	4716	2 20		mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
4702	5 15		"	Nyiregyháza, Szerencs	1770	3 11		tvsszsz	¹⁾ Érmihályfalva
4402	5 30		mtv.	Hajdunánás, Tiszalök	1745	3 45		"	Püspökladány
4408	8 09		"	Hajdunánás	1708	3 56		szv.	Máramarossziget, Körösmező
4704	8 51		szv.	Nyiregyháza, Szerencs	4706	4 28		"	Nyiregyháza, Szerencs
1703	8 57		gyv.	Budapest k. p. u.	4406	4 36		"	Hajdunánás, Tiszalök
4512	9 41		vv.	Derecske, Nagyléta—Vértes	1701	4 42		gyv.	Budapest k. p. u.
1742	10 00		tvsszsz	Királyháza	4514	4 51		vv.	Derecske, Nagyléta—Vértes
4204	11 33		szv.	Tiszapolgár, Tiszafüred, Füzesabony	4214	2 58		"	Tiszapolgár, Tiszafüred
1747	11 28		tvsszsz	Püspökladány	1704	6 57		gyv.	Szatmár-Németi
4414	11 11		mtv.	Hajduböszörmény	4410	7 00		mtv.	Hajdunánás
					4708	7 06		szv.	Nyiregyháza, Szerencs
					1709	9 00		"	Püspökladány, Nagyvárad
					4714	10 38		mtx.	Nyiregyháza
					1707	10 40		szv.	Budapest k. p. u.
					1712	10 53		"	Máramarossziget

¹⁾ Csak a debreczeni országos vásárok két napján közlekedik.
*) Télen is

Jegyzet
Délelőtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Délután = déli 12 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

A vonatok érkezése Debreczen állomásra. — Érvényes 1909. október hó 1-től.

D é l e l ő t t				D é l u t á n					
vonat- szám	óra	perc	vonat- neme	honnan ?	vonat- szám	óra	perc	vonat- neme	honnan ?
1713	1 29		szv.	Máramarossziget	1702	12 08		gyv.	Budapest k. p. u.
1706	2 18		"	Budapest k. p. u.	4413	2 00		mtv.	Hajduböszörmény
1720	5 03		"	Nagyvárad, Püspökladány	1744	2 51		tvsszsz	Püspökladány
4713	6 35		mtv.	Nyiregyháza	4513	3 05		vv.	Nagyléta—Vértes, Derecske
1711	6 48		szv.	Királyháza	4705	3 24		szv.	Szerencs, Nyiregyháza
4401	7 14		"	Tiszalök, Hajdunánás	1708	3 36		"	Budapest k. p. u.
4511	7 20		vv.	Nagyléta—Vértes, Derecske	4403	3 40		mtv.	Tiszalök, Hajdunánás
1742	7 46		tvsszsz	Püspökladány	1701	4 22		gyv.	Körösmező, Máramarossziget
4211	7 54		vv.	Tiszafüred	4213	5 31		vv.	Füzesabony, Tiszafüred
4701	8 04		szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4405	6 30		szv.	Tiszalök, Hajdunánás
1703	8 46		gyv.	Szatmár-Németi	4715*)	6 33		mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
1722	9 36		mtv.	Püspökladány	1709	6 43		szv.	Szatmár-Németi
4407	11 26		"	Hajdunánás	1704	6 49		gyv.	Budapest k. p. u.
4703	11 22		szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4707	8 46		szv.	Szerencs, Nyiregyháza
1705	11 40		"	Körösmező, Máramarossziget	4515	9 25		vv.	¹⁾ Derecske
					1712	9 46		szv.	Budapest k. p. u. Püspökladány
					1707	10 12		"	Körösmező, Máramarossziget
					4400	10 13		mtv.	Hajdunánás
					4203	10 07		szv.	Füzesabony, Tiszafüred, Tiszapolgár
					4711	10 26		"	Szerencs, Nyiregyháza

¹⁾ Május 15-től szeptember 15-ig csak ünnep-és vasárnapokon közlekedik.
*) Télen is.

Jegyzet.
Délelőtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Délután = déli 15 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél lven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Ki mondja meg...

Ki mondja meg, melyik ember, melyik:
Földünkön hány templom emelkedik?
— Tengernyi nép mondja: „Sok, igen sok...
Talán több, mint ahány csillag ragyog.”
— Számuk még mindig nő...
— Lesz-e hát egy akol;
És benne egy pásztor...
— Lesz-e olyan idő?

Tul a felhőn, fényes csillagokon:
Maga az ég egyetlen nagy templom.
Ott a szeretetet nem hirdetik...
— Nem is vonnak senkit a kereszting.
— Megváltó Szeretet!...
... Nem lehet egy akol;
És benne egy pásztor...
Ahol csak hirdetnek.

VARGA PÉTER.

Iskolai reformok.

Népiskoláink felett sokan kongatják a halálharangot s biztosra veszik immár azok elmulását.

És valljuk meg, a jelek szomoruan intenek s a vészjóslók napi példákra hivatkozhatnak, hogy ime nem bírjuk tovább a halálcsatát.

Pedig én úgy érzem, hogy nem a halál, hanem csak a vészharang kongása hallik s ez akar bennünket felrázni a közöny és kedvetlenség álmából, hogy védekező eszközöket ragadván kezeinkbe, mentjük, ami menthető, erősítsük, ami düledező.

Minden attól függ: felébredünk-e valóban s erős akarattal, mozgékonyssággal helyt állunk-e az építő munkában?

Tehát önkezünkbe van letéve iskoláink sorsa.

Mert a megterhesedett idő, a maga dusan alkotó és teremtő hatalmával nem becézgeti a mi aluszékonyságunkat, nem nézi tépelődésünket, nem tiszteli a multak dicsőségén való sóhajtozásunkat; hanem egyszerűen keresztül gázol rajtunk s a romokon új életet támaszt, az avult világ felett új világot teremt.

Semmi sem állandó s magok az állandóságot jelképező intézmények is alávétvék a változás, a megújulás törvényének és ha alapelveikben megmaradhatnak is, részeikben, működésük irányzatában, a közboldogulást munkáló hatásaikban engedniök kell a fejlődés kívánalmainak, mert az avatag nézet, felfogás a maga négy fal közé zárkózott helyiségében meghal csendesen, de biztosan és a multak érinthetetlenségét hirdető intézmény lélegzetet veszve elsatnyul, disztelenül megful a maga konzervatív vagy épen exkluzív felfogásának petyhüdt hullámaiban, ha a korszellemmel szembe kerül, vagy akár ha azt maga mellett előre futni engedi.

Vagy fejlődik következetesen az intézmény is, vagy meghal a maga lustaságában.

Ez az axioma igazság is, az élni akarás és tudásnak alapfeltétele is, mely megszabja utirányát és megmutatja szilárd alapját úgy az egyéni élet elkötelezett törekvéseinek, mint a társadalmi rétegek boldogulást kereső tömörülésének.

Nincs is szükség e tekintetben bizonyításra, hiszen szemünk előtt alakulnak ki a különböző reformtörekvések hadsorai és a morajló tömegek sokszor éreztetik már cselekvő képességük kalapácsának súlyát a mozdulni nem akaró s a multak berendezéséhez ragaszkodó nagy társadalom lomha testével.

Az iskolaügy területén is általános a forrongás. A reformtörekvések jelszavai, mint kiáltó

szók messze hangzanak a pusztaságban és tényeket, cselekedeteket sürget itt minden gondolkozó fő.

És tény — egyenesen reánk vonatkoztatva, — hogy a református iskola mélyre ható reform nélkül nem lesz és nem lehet továbbra is hivatott és egészséges tényezője a népműveltség terjesztésének; nem lehet kedvelt és használható intézménye a szociális világtelfogás szellemében átalakuló társadalmaknak.

Mi bizony sok tekintetben elmaradozunk s lassanként le is maradunk a versenypályáról, mert a régi jelszók tetszetős hangjai csábitanak a megszokott rendszer korlátai közé s féltjük iskolai autonómiánkat sokszor olyan átalakulások szükségszerű parancsával szemben, amelyek a fejlődés utvonalaán a kétszerkettő bizonyosságával nehezdednek reánk és amelyek — az eddig történetek után — veszélytelenek a megnyírbált autonómia létezésének ostromában.

Nem merünk vagy nem akarunk nyílt sisakkal oda állani a sürgető reformok utvonalaára s az egészséges fejlődés — különösen népiskoláink életében — nem a duzzadó erő és öntudatos elhatározás jegyében mutatja be magát, hanem a félnék, határozatlan lépések tapogatódzásával próbál előre haladni s bizonyos formai alkalmazkodással a legtöbb esetben beéri.

Igy például: iskolakormányzatunkban csak a régi kormányzati rendszer tekintélyét féltjük s nem azt nézzük, hogy megfelelő és ma már szükségparancsolta reformok által ezen régi rendszert összhangba hozzuk a követelményekkel és az átalakulás nagy forgatagában minden alkotmányos tényezőnek meghagyjuk és biztosítjuk a maga befolyását, irányító vagy ellenőrző hatását az egész vonalon, de elhatároljuk mindenkinek hatáskörét úgy, mint azt a fejlődöttebb iskolai élet ellátása és ápolása ma megköveteli.

Iskolai életünk belső irányítását tudjuk, érezzük, hogy a gyakorlati szakemberek és testületek kezeibe kell letennünk, ha egészséges fejlődést akarunk és ha a korszellem intését komoly figyelemre méltatjuk; és mégis — ha szórványosan, elszigetelten történik is valami — nem merjük egyetemlegesen kötelezőleg megszervezni iskoláinkat. Szolgálati szabályzat, iskolai rendtartás mindig csak kísért, de el nem készül, hogy teremtő hatalmával új életre keltene a szunyadó erőket.

Szegények vagyunk, szegénységünket tülönul is hangoztatjuk, de egész egyházi és különösen népiskolai életünk anyagi biztosításánál nem merjük egyenesen kikövetelni az államkormánytól azt, ami bennünket Isten és világ előtt jog- és törvény szerint megillet és ami nélkül iskolai

intézményünk és ez intézménynek természetes fejlődése sem leendő biztosítva. Inkább elfogadjuk a kegyelmet, a sok nevű segílyt, mely mellett tengődünk és siratgatjuk iskoláinknak részenként való elhullását.

Holott vagy öntudatosan kellene anyagilag biztosítani iskoláinkat, vagy egyenesen kimondani, hogy erre képtelenek vagyunk.

Mindezek a félrendszabályok annyira beleették magukat a mi életünkbe, hogy egészen és merészen tenni valamit, meg sem kíséreljük; nincsen senkinek egyetemlegesen vezérlő eszméje, még kevésbé olyan utmutató ténybeli példája, mely után mindnyájan mehetnénk és amely biztos egészséges szervezkedéshez juttatna bennünket.

Pedig hallik már s mind közelebről hallik a vészjósió óra kongása. Itt van, jön 1910, mely félelmes határpont életképességünk megbecsülésére. Ekkorra készen kell lennünk s teljes szervezettel lépünk be a következő idők nagy követeléseinek birodalmába.

Nem kicsiny aggodalom várakozik ott reánk, mivel nemcsak a jelenre vonatkozó életképességünket kell mérlegelni, hanem a jövőbe nézve, fejlődésre elégséges erőnköt is ki kell mutatni, meg kell állapítani.

Itt van tehát ideje annak, hogy szervezzük iskoláinkat:

1-ör Külsőleg, t. i. anyagi téren és

2-or Belső szellemi, azaz paedagógiai értelemben.

Ha az elsőt szerencsésen végrehajtjuk, akkor a második szervezés is teljesen biztosítva leendő.

Komoly figyelem, az erőforrások biztos és számszerű megmérése kívántatik ehhez és egyenes, határozott utirány a cél felé.

Sinka Lajos.

Esdő szózat.

Kedves lelkésztársaim, tisztelt presbitériumok, tisztelt tanító urak!

Belényes hegyes vidékén más nemzetiségű és vallásuk közt, mintegy elszigetelten áll 7 református anya- és 4 filiális egyház. Ezek közt van Belényesujlak. Ez egyháznak csak 3 hold földje van. Erről lehet következtetni az egyház szegénységére. Ez egyházközség tagjainak összes állami adója 2300 korona. Ebből lehet következtetni az egyháztagok szegénységére.

Belényesujlakon 1864-ben 56 paticsból oldalu és szalmás tetőzetű ház és több gazdasági épü-

let a behordott gabona és takarmánnyal együtt lett a tűz martalékává.

1879 év őszén a Feketekörözs is kiöntvén, a falu félhatára víz alá került, de nemcsak a falu félhatára, hanem a falu negyedrésze is. És ekkor a sodró víz árja elhordta a buzavetéseket, megrongálta a termő talajt, kavicsokat hordván arra, néhol nagy és mély gödröket ásván, a házakba behatolt az iszapos víz, a tornácokon lévő hombárokat, a kertben lévő különféle takarmányokat, kapukat, ajtókat, kerítéseket elvitte. Ekkor is sok kár érte a lakosokat.

Ebben az évtizedben leginkább gyenge termés volt, az idén épen gyenge.

A község nagy hidat, 4 szobás községházat és egy hatalmas jegyzői lakot építettett ebben az évtizedben. A földváltásot is mostanában fizették le, de vannak még adósok is.

Iskolánk 1864-ben épült. Oldala paticsból volt. A mai korban építészeti és nevelőhelyi szempontból egyáltalában meg nem felelő volt már, mert rozzant, alacsony, szűk volt és így 110—120 tanköteles gyermek befogadására s azoknak abban tanítására teljesen meg nem felelő volt.

Egyházmegyénk, a megyei közigazgatási bizottság új, megfelelő iskolaépület emelésére kötelezte egyházunkat, a megyei főszolgabíró pedig bezáratta iskolánkat.

Ily jogos pressziók alatt kénytelenek voltunk szegénységünk érzetében és a mai kor követelményének megfelelő, anyagi erőnköt nagyon is túlhaladó iskolaépítéshez hozzáfogni s egy két tanteremű és két tanítólakással ellátott iskolaépületet egy fedél alatt emeltetni. Felvettünk e célra 12000 koronát 7 évi törlesztésre.

Templomunk az idő vasfoga és villámsújtás által megrongáltatván, ez évben renováltattuk 400 korona költséggel.

A teher most is oly óriásilag nehezedik az egyháztagokra, hogy azok, ha csak tetemes segílyt nem nyer egyházunk, nem lesznek képesek felerészben eleget tenni iskolaépítés címén rájuk kivetett összeg kifizetésének, ha ők kölcsön pénzt nem vesznek fel. Az állami adó 125%-ával vannak megterhelve évenként, mi állami adójok egy évi és egy negyedévi összege épen.

A községi közköltő is eddig még nem tapasztalt magasságot ért el ez évben.

Egyházunk tagjainak egyik fő jövedelemforrása volt az állattenyésztés. De mióta a püspökség a legelő és erdőelkülönzést végrehajtotta, a lakosok elestek a püspök (gör. kath.) erdejében szabad legeltetési jogtól és e miatt a jószágtenyésztés legelő hiánya miatt majdnem felényire apadt.

A szőlőtermelés is jövedelmező ág volt, de a philoxera ezt is tönkre tette s az újra ültetés sem járt kedvező eredménnyel. Oda a befektetés is. Az előadottakból látható egyházunk szegénysége és hogy segélyre szorultunk.

Kérjük azért a nemes szivűeket, hogy iskolaépítésünkben származott adósságunk könnyebb törleszthetése végett, segélyadományainkkal terhünket könnyebben elviselhetőbbé tenni kegyeskedjenek.

„Kiki, amint elgondolá vala szívében, ugy cselekedjék, nem szomorúságból, nem kényszerítésből, mert a jókedvű adakozót szereti az Isten.“ (2. Kor. 9. r. 7. v.)

„Szükség az erőtelenekekről gondoskodni.“ (Cselek. 20. rész, 35. vers.)

Kérünk újból egyeseket, egyházakat, kérjük a lelkész és tanító urakat, hogy kegyadományainkkal kegyeskedjenek egyházunkat segíteni és segélyeztetni.

Aki ami szegény egyházunkon segít, az „Magyar nemzeti missziót teljesít.“

Kiváló tisztelettel vagyunk

Belényesujlakon, (Bihar megye, posta helyben) 1909. szeptember hó.

Pataki János
gondnok.

Sipos János
református lelkész.

1695—1909.

Ugy magyar nemzeti szempontból, mint református hitfeleink támogatása érdekében a belényesujlaki református egyházat, — mely egyik nemzetiségi nyelvhatárunkon erejét meghaladó áldozattal építette meg iskoláját, — református egyházunk tagjainak, sőt minden magyar érzelmű polgár-társainknak buzgó áldozatkészségére méltónak tartom és melegen ajánlani bátorodom!

Sarkad, 1909. évi szeptember hó 22-ik napján.

Balog Ambrus
esperes.

Akadémiai internátus Debrecenben.

Irta: *Dr. Jászi Viktor*, jogakadémiai tanár.

A legfontosabb és legsürgősebb kérdések egyike; mégis úgy látszik, nem igen akarnak vele foglalkozni. A tavaszi egyházkerületi közgyűlésre kidolgozott előmunkálatokkal állottunk elő, de azokkal a kerület, sajnos, érdemileg nem foglalkozott; visszaadta újra átdolgozás és erre való előterjesztés végett oly határozattal, amelynek indokolása a tervnek összes alaposzlopait kikezdi s a tervet igazában eltemeti.

Én a kérdést oly fontosnak s annyira megvalósíthatónak tartom, hogy ebbe belenyugodni nem tudok; a rosszul informált kerülettől a jobban informálthoz apellálok s hogy egy híres kifejezést e kisebb ügyre alkalmazzak — e tervvel a nyilvánosság elé menekülök.

Hogy miért sürgős az internátus felépítése, azt bővebben kifejteni fölösleges. A mai bentlakás egész berendezésével célszerűtlen, meg nem felelő; amellet elég hely sem áll már rendelkezésünkre, mert tanügyi célokra évről-évre több helyiség kell; helyet pedig más-kép nem szerezhetünk, mint hogy lakószobákat veszünk el. Ugy, hogy most már a bentlakó hittanhallgatóknak jóval több mint a fele, 26, kinn a városban lakik, a kollegium által számukra felfogadott hónapos szobákban. Ép úgy van ez nagyszámu tanítóképezdei növendékekkel is. De e mellett a keresletet sem tudjuk kielégíteni. Minden évben igen sokakat el kell utasítanunk a bentlakásért való folyamodványukkal. És legvégre: ami bentlakást adunk, az sem megfelelő. Hatan-heten laknak egy szobában; a mosdó helyiségek egy hosszú nyitott folyosó végén vannak, felügyelet nagyon kevés, gymnázista és akadémikus egymás mellett, tanuló szobáknak otthont és kávéházat pótló szórakozó helyiségeknek se hire, se hamva. Azonkívül, ami szerintem egy igen fontos szempont, a mai bentlakás absolute nem alkalmas már arra s az ujnak alkalmasnak kell lenni arra, hogy ha nem is gazdag, de közepes tehetségű szülék fiai is felkeressék. Csudálom, hogy a magyar református egyház nem tartja sürgősnek és ha magától nem tartja sürgősnek, a Szent Imre Collegium nem tartja véle sürgősnek olyan konviktus létesítését, ahol a középosztály fiai is igényeiknek megfelelő ellátást kapjanak.

Nem akarok tovább a sürgősség és a fontosság kérdésével foglalkozni, hanem ismertetni akarom a mi tervünket, amelyet tavaly, mint akadémiai igazgató, oly kevés sikerrel képviselhettem a kerület előtt.

Kiindulási pontunk az volt, hogy az új akadémiai internátus épülete a kollegium hátulsó, be nem épített udvarán emeltessék. A gymnáziumi és tanítóképezdei bentlakás a felszabaduló akadémiai lakószobák hozzávételével (s így az eddig kintlakó tanítóképezdeszek visszatelepítésével) maradna mostani állapotában s helyén addig, míg az új gymnázium felépül; a mai kollegiumi épületben sok helyiség szabadul fel és így kellő átalakításokkal megfelelő gymnáziumi és tanítóképezdei internátusok is létesíthetők lesznek.

Ha az akadémiai internátust a hátulsó udvarban helyezük el, ezzel biztosítva lesz egyfelől ennek az internátusnak a gymnáziumtól és a tanítóképezdeitől való — okvetlenül szükséges — elkülönítése, másrészt viszont a hely közelségénél fogva lehető lesz bizonyos közös intézményeknek (étkezés, légfűtés, vízvezeték, felügyelet stb.) együttes és így olcsóbb használata, illetőleg alkalmazása. E miatt, meg a telekár kérdése miatt

nem lehet ez internátust más, esetleg szabadabb, nagyobb, kettes telken építeni. Ily berendezés mellett továbbá mi sem állja útját annak, hogy az oly sürgősen szükséges új akadémiái internátus építése — amint rá a fedezetet megtaláljuk — minden haladék s különösen a gymnázium kitelepítésének bevárása nélkül megkezdessék.

Az akadémiái internátust 150 bentlakóra terveztük. Jelenleg 62 akad. hallgató élvezi a bentlakás, illetőleg ebből 26 theologus a fent említett ugynevezett künt-bentlakás intézményét. Várható és kívánatos is, hogy egy új s kellőleg berendezett internátus az eddiginél nagyobb mértékben fogadja magába az akadémiái ifjúságot s ezért a 150-es szám, tekintve a jövő fejlődés reményét is, túlnagynak nem mondható.

Ami a bentlakók elhelyezését illeti, a lakószobák rendszerét alkalmasabbnak tartjuk a felnőtt ifjúság számára, mintha hálótermekben és nappali szobákban helyeztetnénk el. Ezt alapul véve, ha 2—2 ifjút számítottunk egy szobára s ily lakószoba területét 20 m.² teszszük (ma pl. a tanítóképezdei a 37 m.² szobákban 7—7 személy lakik, a Szent Imre kollegiumban egy 2 személyre szóló szoba körülbelül 22 m.²) ez 75 szobára 1500 m.² területet jelent. Azután lenne (a kétemeletes épület minden szintjére egyet számítva) három felügyelő szobája a 18 m.² összesen 54 m.² Portásnak 2 szoba, konyha összesen 46 m.² Három nagy klozett a 20 m.² 60 m.² tenne ki. Fürdőhelyiség 35 m.², két betegszoba, összesen 35 m.² és három tanuló szoba, (mely míg a lakószoba takarítatik, etc. használtatnék) együtt 90 m.².

Miután régi szükséglete és vágya az akadémiái ifjúságnak, hogy megfelelő szórakozó és összejövetei helyisége legyen és viszont ilyenről egy modern internátus keretében gondoskodni is kell, legcélszerűbbnek látszik e kérdést az internátussal kapcsolatban úgy megoldani, hogy e helyiségek az egész akadémiái ifjúság rendelkezésére állnának s az internátusban nem levő akad. hallgatók e körhelyiségek használatáért bizonyos összegű tagsági díjat fizetnének. Ilyen helyiségek volnának két olvasó, egy nagyobb társalgó szoba, olvasó egyleti könyvtár és könyvtárnoki szobák, összesen a 200 m.² területtel. A mai tornaterem, a gymnázium kitelepítésével szorosán tanügyi használatra már csak a tanítóképezdének fog kelleni s így megfelelő beosztással, mint e klubhelyiség kiegészítő része, az akad. hallgatók rendelkezésére is állhat.

A központi fűtőhelyiségek, ha ilyen rendeztetnék be, aztán a mosó helyiségek a souterrainben helyeztetnének el. A szolgazemélyzet nem kapna természetben lakást, mert ez, különösen a gyermekek miatt, sok visszássággal járna, coelikatust pedig nem igen rendeltetnénk el.

Végre meg kell emlékeznem az internátus igazgatójának (vagy ahogy nevezzük) a beállításáról. Eleinte terveztünk ilyen állást és számára — amint másképp

nem is lehetne — természetben való lakást 180 m.² területtel. Ámde a nagy költség miatt ettől utóbb eltekintettünk; úgy gondoltuk, hogy ez intézmény létesítését akkorára halaszthatjuk, mikor a gymnáziumi és tanítóképezdei internátus fog végleg rendeztetni s amikor mind a három internátus fővezetésére és felügyeletére állítjuk be.

Hiszen ennél a két utóbbi intézetnél nélkülözhetlen és fontos első sorban ez az internátusi igazgató, a ki ha már meglesz, felügyeletet gyakorolna az akad. intézmény felett is. Addig pedig ezt a felügyeletet rá lehet bízni az akadémiái igazgatóra és dékánokra, kivált ha ez állások is állandóbban lesznek betöltve; rájuk lehet bízni annyival is inkább, mert a közvetlen felügyeletet ugyanis a három felügyelő végezné, akiknek tanulmányukat végzett és gyakorlati életpályájuk kezdetén álló segédtanár, joggyakornok etc jelesebb tanítványainkat tennék meg, ellátván őket így szabadlakással, étkezéssel s az alább említendő szerény díjazással.

Összeadva már most a fentemlített terményiségeket 2020 m.² adódik összesen a földszintre és két emeletre, amihez hozzáveendő még egy, minden szinten végig futó 2 méter széles folyosó, amelynek összhosszúsága s így összterülete attól függ, mily mélyre s ennél fogva mily hosszúra terveztetik az épület.

Át kell térnünk már most az intézmény pénzügyi berendezésére. Ezt és a vele kapcsolatos konviktusi új épület kérdését egy következő cikkben tárgyaljuk.

KÖZÉLETÜNK.

A bihari református egyházmegye őszi közgyűlése.

Bihari református egyházmegyénk folyó évi őszi közgyűlését Nagyváradon, a vármegyeház nagytermében *Sulyok István* esperes és *Bary József* gondnok elnöklésével szeptember hó 23-ik napján tartotta meg.

Esperes ur szívet-lelket megragadó imádsága után, megnyitó beszédjében mindjárt hangsúlyozta, hogy mult gyűlésünk óta, egyházmegyénket közelebből érintő, feltűnőbb és nagyobb fontosságú esemény nem történt ugyan s egyházi életünk egén sem mutatkoznak ez idő szerint nagyobb vészt jelző viharfellegek, mindazonáltal éberségre és az egyházunkban rejlő erőnek eredményesebb kihasználására van szükség. Utal esperesi székfoglalójára, amelyben kijelentette, hogy az új idők, új fejlemények főképen a lelkészi kartól új és hathatósabb eszközöket kívánnak. Egyházi törvényünk sulyt fektet a lelkészi belmissiói munkásságra, mégis ezen a téren nálunk alig történt eddig valami. Az egész belmissiói munkásság jóformán csak egyes vallásos irányu néplapok ajánlására és járatására szorítkozott. Ez ugyan kevés és a mai, megváltozott viszonyok között célhoz nem vezet. Apellál a lelkészek ügybuzgóságára s kéri őket, hogy korántsem a pietizmusnak kifogástalan eszközeivel, hanem a kálvinizmus szellemével megegyező

nyíltsággal s mindenek felett nem csüggedő munkássággal a hitélet lassan lobogó lángjának felszítására törekedjenek. Sok a nehézség nemcsak az anyagi, hanem a valláserkölesi élet terén is. Szól a „*Ne temere*“ pápai decretumról. A mikor ezt a pápa hazánkra nézve ideiglenesen felfüggesztette, éppen akkor a magyar róm. kath. főpapság — mondhatni — még magánál a pápai decretumnál is veszélyesebb jellegű utasítással látta el az alsó papságot. Eddig mi az eszközök felhasználásában sohasem követtük a kath. lelkészek eljárását. Teljesen elfogulatlanok s a szó igaz értelmében liberálisak voltunk. De minden liberalizmusunk mellett sem térhetünk ki az elől a kötelességünk elől, hogy tartsuk meg a mi hűveinket. A lanyhaság kárunkra volt eddig. Szomoruan igazolja a statisztika, hogy sokkal több reverzalist adnak a róm. kath. egyház, mint a mi egyházunk javára. Igaz, hogy a családi élet szentélyébe a lelkiasztornak sem szabad avatatlant, durva kézzel be nyulni; mindazonáltal ha nem utánozzuk is a róm. kath. lelkészek eljárását, ügyeljünk arra, hogy sokszor hangoztatott liberalizmusunk mellett vagy miatt a mi hitfeleink veszendőbe ne menjenek. A tempiomi igehirdetésben nem szabad a lelkészi munkásságnak kimerülni. A lelkészek a téli félévben, legalább havonként egyszer a tanítók segítségével vallásos felolvasásokat tartsanak, az énekvezérek pedig már az ifjuság helyes irányban való nevelése szempontjából is mindenik egyházközségben énekkarokat szervezzenek; általában az anyagi és valláserkölesi élet javítására a lelkészek, tanítók kellő tapintattal, bölcseséggel mindent megtegyenek.

A mély hatást tett megnyitó beszédet és imádságot Szemes László tanácsbíró indítványára egész terjedelmükben felvesszük a gyűlési jegyzőkönyvbe.

A megjelent tagok számbavétele után a szavazatbontó bizottság jelentése következett, amely szerint a lemondás és elhalálozás miatt megüresedett két lelkészi tanácsbírói tisztséget Kiss Antal bsztmártoni és Major Gyula paptamási lelkész nyerte el. A szokásos esküt mindketten készséggel letették és az esperes, meg a gyűlési tagok részéről tett lelkes, őszinte üdvözlés közt foglalták el helyöket. Kiss Antal tanácsbíróvá történt megválasztása tolytán eddig viselt jegyzői tisztségéről lemondván helyének betöltése iránt a szavazás esetleg pótszavazás elrendelésével az elnökséget bizta meg a gyűlés.

Jött ezután az esperesi jelentés az egyházmegye 1908 évi valláserkölesi és anyagi állapotáról, amelyet a gyűlés általánosságban elfogadott s egész terjedelmében jegyzőkönyvébe vett. Az esperesi jelentés folytán elrendelte közgyűlésünk, hogy a lelkészek a téli hónapokban legalább egyszer havonként felolvasásokat tartsanak, az énekvezérek pedig minden egyházközségben egyházi énekkart szervezzenek. A felmerülő költségekről (fűtés, világítás stb.) a presbyteriumok, ha másképpen nem, az egyházi pénztár terhére gondoskodjanak.

Az egyház és iskola javára a múlt évben 1357888 K. adakozás történt. A 10 koronán felül lévő adományokat közgyűlésünk írásban köszöni meg a jókedvű adakozóknak.

Átteri és kiterési anyakönyv csak némely egyházban van; 1910 jan. 1-re mindenütt megszerzendő; az esperesi körlevelek pedig, azért hogy minden egyház külön íven kapja, továbbra is gondosan jegyzőkönyvezendők.

Az egyházi adók csak 10 egyházban folynak be rendszeresen. A többiek utasítást nyertek, hogy szükség esetén az egyházi adótartozást a hátralékos egyháztag ingatlanaira bekebeleztessék.

Általános adóval és illetékekkel hátralékban van 8 egyház. Maga Csatár 63291 K.-val. Mind a 8 egyház felhívást kap, hogy e fajta hátralékaikat f. é. nov. 1-ig rendezze s erről nov. 15-ig az esperesi hivatalhoz jelentsen.

Anyagiakban legszomorubb állapot van Csatárban, Hk.-ujlakon és Siterben. Csatárban ugyan az eddig használatban volt helytelen adókules alkalmazása miatt mintegy 10 év óta tartó zavarok megszűnnek részint pótdó kivétele, részint az adócsökkentési segély igénybevétele által. Hk.-Ujlakon azonban — ugylátszik — maga a presbyterium sem jár el az adók beszédese és behajtása körül a kellő lelkiismeretességgel, miért is az elnökség megbízást nyert, hogy mulasztás esetén a presbyterium ellen teljes szigorúsággal járjon el. Siterben minden törvényes forma mellőzésével a belhivatalnokok földjeit haszonbérbe kiadták s a hivatalnokokat készpénzzel fizetik. Esperes már az egyházlátogatás alkalmával intézkedett, hogy a haszonbérjövdelem aránylagosan a hivatalnokok kezéhez jusson s a haszonbéri szerződés a gazdasági év végén felbontassék.

Több egyház engedély nélkül kölcsönt vett fel. Ezek az egyházak jelentésre felhivatnak s az ügyészi vélemény alapján a továbbiakra nézve az elnökség intézkedik.

Bojton a lelkész munkaképtelensége miatt eddig többnyire még vizsgát nem tett s. lelkészek voltak alkalmazásban s mivel így az egyházban rendtelenségek támadtak, a bojti lelkész utasítást nyert, hogy mindig, mindkét vizsgáját letett s. lelkészt tartson. A zavaros ügyek s főképen a takarékmagtár megvizsgálására Konrad Géza számvevőszéki tagot küldte ki a közgyűlés.

Réven a Juricskay-alapot használták fel, ez ügy megvizsgálását Varga Gedeon számvevő fogja végezni.

A tantervet nem minden tanító tartja meg. Közgyűlésünk elrendelte, hogy a tantervhez minden iskola szigoruan ragaszkodjék s az iskolaszékek felelősség mellett mindenütt a kerületi kiadványokat használtassák.

A tanítás eredménye általában jó, 3 iskolában azonban, nevezetesen a bojti leány, továbbá a hk.-száldobágyi és kiszántói vegyes iskolákban elégtelen. Mivel a borsi leánytanító ideiglenes volt, a hk.-száldobágyi pedig már nyugdíjba megy, ezeknél a fegyelmi vizsgáit megindítását közgyűlésünk mellőzte; elrendeli azonban a kisszántói tanító ellen annál is inkább, mert itt az egyház anyagi érdekei is veszélyben forognak, amennyiben az államsegély-kérvényt a tanítás eredménytelensége miatt felterjeszteni nem lehetett.

Az iskolák törvényszerint való felszerelésére az e tekintetben eddig késedelmező egyházak utasítást kaptak.

Az épületek jó karban tartására s ahol szükséges, új és megfelelő épületek emelésére a presbyteriumok anyagi felelősség mellett felhivatnak.

Elrendelte közgyűlésünk, hogy a tavaszi közgyűlés elé minden díjlevél felterjesztessék; a tanítók díjlevele a tandíj részletesen felveendő, hogy a tandíjmegváltás alkalmával e tekintetben a közokt. miniszter nehezséget ne tamaszthasson.

Esküt tettek a közgyűlés előtt: özv. Bögös Lajosné, Kun Irma és Cseplák Vilma n.-váradai felsőbb leányiskolai tanárnők, Posta Lajos és Könyves Kálmán tanítók.

Mezőtelegd engedélyt nyert, hogy 10.000 koronáig egyházfenntartási alapját templomépítésre felhasználja; illetőleg ily irányu kérelmét pártolólág terjeszti egyházmegyénk a kerülethez.

Következett az egyházkerületi képviselők megválasztása. Rendes képviselők lettek egyházi részről Lévai Mihály, világi részről Kurovszky Ferenc; pótképviselők Csák Máté lelkész és Dr. Szegedy Lajos vil. tanácsbíró.

A csatári egyház engedélyt kapott 1467-18 k. pótdó kivetésére.

Déli 1 órakor közébedre gyűltünk a Széchényi szalóba, ahol a hosszú ülésezés után a szokott jó kedélyhangulatban időztünk 3 óra feléig, ünnepevén a két új lelkész tanácsbíró Kiss Antalt és Major Gyulát.

Délután 3 órakor bírósági ülés volt.

Tariska Sándor kölcei lelkész fegyelmi ügyében ítelt, mint delegált bíróság egyházmegyénk bírósága. Tariska Sándor tudvalevőleg a püspökválasztás alkalmával a Debreceni Prot. Lapban éleshangu bírálatot mondott Biky Károly esperes és Luby Géza e. m. gondnok ellen. A bíróság Tariska Sándort rosszalásra ítélte az E. T. V. t.-c.-e 34. §-ának 5. pontja alapján.

A bírósági ülés után folytattuk a felbeszakadt közgyűlést, mely késő este ért véget.

Azzal a meggyőződéssel távoztunk el, hogy úgy egyetemes egyházunk, mint közelebből a bihari egyházmegyéhez tartozó egyházközségek érdekeit hiven és igazán szolgáljuk.

Anthroposz.

I R O D A L O M.

Könyvismertetés.

„Szerezd meg az Igazságot és más beszédek. Irta: **Moody András** református lelkész. Budapest. Hornyásky Viktor császári és királyi udvari könyvnyomdája 1909.“

Ismét egyházi beszédek? Hát nincs már ebből elegendő a magyar prot. theologiai irodalomban? Nem volna-e jobb tanácsosabb és szükségesebb azt a sok szellemi erőt, ami a protestáns theologusoknál megvan, a tudomány egyéb ágainak művelése és népszerűsítésére p. o. ethika, apologetika, egyháztörténet stb. — fordítani és nem mindig csak prédikációkat közrebocsátani? Igy vélekedhetik az olvasó, aki csak a fenti címet veszi figyelembe. Aki azonban veszi magának a fáradságot, hogy e 182. lapra terjedő művet alaposan áttanulmányozza, az megfog győződni arról, hogy a derék szerző jelen művével, hasznos szolgálatot tett a magyar ref. egyházi beszédek irodalmának.

Dr. Moody neve már jóhangzásu előttünk. E buzgó lelkész éveken át a budapesti skót missziói egyház szolgálatában állott s mint ilyen, elsajátította nyelvünket is és nyájas, szivélyes modorával lebilincselte mindazokat, akik nemes lelkéhez közelebb állottak.

Most Edinburghban lakik s ott állította össze eme beszédsorozatot, melynél az átnézést Csiky Lajos debreceni theol. akadémiai tanár s a Ferenc-József-rend lovagja végezte. A műnek előszavában szerző ezt írja: „Egy nemes lelkületű skót hölgy, ki anyámat tisztelte,

fölkért engemet, hogy a boldogult emlékezetére (Mehalt Budapesten 1865. febr. 18-án) e könyvet adjam ki magyar nyelven.“

Nem követünk el indiskrétiót, ha feljegyezzük ide, hogy az a nemes lelkű skót hölgy, ki szerzőt e műve kiadására buzdította, a magyar kálvinisták lelkes barátja, az egykor Debrecenben is megfordult s közel 100. évéhez járó Miss Buchanan volt. Az ő művelt lelke megsejtette azt, hogy a magyar prot. prédikációi irodalomban még mindig szükség van ilyen erősen evangéliumi szellemű művekre.

A kezünk alatti munka pedig minden izében ilyennek tűnik fel előttünk. Tizenöt beszéd van ebben a kötetben és néhány vallásos költemény. Mind a 15 beszéd egészen behatol a bibliának örök igazságokat tartalmazó mélységébe s mindenik tulajdonképen külön-külön, egy-egy magasztos bibliai történetet ad elő vonzó modorban. Ilyen szellemű beszédek kellenek nekünk! Hiszen mindnyájan valljuk, hogy az evangelium tejeinek italával kell a mi közönségünket táplálni s olyan irányu beszédekkel, amelyek teljesen a biblia szellemében előadva, szilárdá teszik a hitet, javítják és nemesítik az erkölcsöket. A régi, de mindég örökké ifju ige kell, hogy megvilágosítsa boldogító sugaraival az igazság után szomjuhozó lelkeket, hogy mindnyájan érezzük az ige szemrehányását: „Jaj pedig nekem, ha az Evangeliumot nem prédikálom“ (I. kor. IX. 16.) Dr. Moody mindig csak az evangeliumot hirdeti s ezért értékes előttünk a közrebocsátott műnek minden sora.

Formai tekintetben a kezünk alatti beszédek ném felelnek meg mindenkor a szigorú homiletikai szabályoknak. Különbben is az angol hitszónokok — általában véve — igen kevés súlyt helyeznek erre. Náluk a lényeg a fő. Itt pedig kifogás az evangeliumi elmélkedések ellen legtávolabbról sem emelhető. Dr. Moody minden érvét a bibliából meríti és a Krisztust predikálja; de nem a maga Krisztusát, mint igen sok szónok, hanem azt, akiről már a próféták is szólottak és akiről Ézsaiásnál ezt olvassuk: „Én reám nézzetek, hogy megtartassatok!“

Ami már az egyes beszédekkel illeti, az 1-ső számú az igazság megszerzésére hívja fel az embereket, mely alatt szerző azt az igazságot érti, amely megjelent a Jézusban, a testet öltött igében. Ez az igazság a világ szemében sokszor botránykozás köve, de a keresztyén ember előtt Istennek bölcsesége. Nem elég azonban az igazságot megszerezni, hanem állandóan magunkévá kell tenni és ha ez a miénk lesz, akkor meg nem szabad áruba bocsátani, mint Judás megeselekedte ezt.

A 2. számú beszéd adventi tanítás s az örömhírről szól, mely tulajdonképen maga az evangelium s mely, mint az örökkévaló életnek izenete, az egész világnak szól, zsidóknak és görögöknek egyaránt.

E beszédben találóan beleszurja szerző dr. Kreithnak történetét, ki Mária Dorottya főhercegnő buzdítása

és védnöksége mellett, Budapesten megalapítja a skót zsidó missziót, mely 1841-től kezdve sok Izrael házából való emberhez eljuttatta az örömhirt.

A 3. beszéd tárgya a világ világossága. Karácsoni beszéd ez, amelyben szerző arról a Világosságról szól, aki méltan mondható el magáról: „Aki követ engemet, nem jár a sötétségben, hanem életnek világossága leszzen annak.“ (Jan. VIII. 13.)

A 4. beszédben, melynek alaptárgya ez: „Jer és lásd meg!“ szerző megkapó szavakban hívja Jezushoz az embereket. Szépen és meggyőzően fejt ki, hogy nekünk nem elég meg Jezushoz menni és ötöt latni, de nala is meg kell mindég maradni. Meg kell mindenekelőtt latni, hogy mit tett érettünk a Megváltó a keresztfan. Hittel kell erre a keresztre ma is feltekinteni és meglatni azt, hogy ő az, aki a világ bűneinek terhét elhordozá. A világ eltaszítá ugyan őt magától, megcsufola és megfeszíte, de Ő mégis él s boldog ember az, aki szívére mutatva elmondhatja: „Itt hordozom őt!“

Az 5. beszéd tárgya ez: „Krisztus Pilátus előtt,“ mely nagypénteki elmélkedés.

Ez a beszéd valóságos gyöngye az egész kötetnek. Annyira történethü es formailag is olyan szép és kerekded, hogy bármely gyülekezet körében sikerrel elmondható. Szeretném ennek minden sorát közölni, hogy azok is élvezhessék ennek fölséges szépségét, akik e művet meg nem szerezhetik. Megkapóan ecseteli az egész nagypénteki jelenetet szerző, midőn róla így ír: „Milyen megragadó, lelkünk mélyéig ható, megrendítő esemény tárul itt szemeink elé! Itt áll a dicső, a felséges, a tiszta és szent, embernek és Istennek fia. Szemeiből az igazság fénye sugárzik, arcvonásaiban az ártatlanság, a szelidség és szeretet tükröződik vissza. Utolsó szenvedése már kezdetét vette; a tanács urai már elvetették és elítélték; minta bárány, mely mészárszerekre vitetik, megnémult. A reggeli nap sugarai megvilágítják arcát. Fájdalom olvasható le róla, de keserűség nem; a bánatnak is egy vonása, de keserűségnek meg csak nyoma sincs. Ime az Istennek ama báránya!“

Midőn ezt a minden ízében remek beszédet elolvastam, mintha csak Munkácsi világhírű képének megfestett alakjait láttam volna ebben megelevenedni és mintha csak ezek az alakok életre kelve vonultak volna előttem és akkor szerző előtt is, midőn e beszédet megírá!

A 6. szám beszéd tárgya ez: „Ébredjete!“ Husvétii elmélkedés ez, amelyben szerző a lelkileg meghaltakhoz szól és ezeknek kiáltja oda: „Ébredjete!“ Találón mondja ebben azt is, hogy mi tulajdonképen folytonosan husvétot ünnepeünk. A husvétii harangok folyton zugnak és szakadatlanul s erőteljesen szól az örömhír: Krisztus él! Hogy kikben él valóban a Krisztus, megkapó vonásokban ecseteli ezt szerző. Befejezésül pedig leírja, hogy minő harcot kell annak kiállani, aki egészen a Krisztusé akar lenni s hogy csak is harc által juthat el a küzdő diadalra s a diadal után — az Ur kegyelme által — győzelemre.

A 7. beszéd — a többihez viszonyítva — igen rövid elmélkedés, melynek tárgya: „Nézz, bűnös nézz!“ Felhívás ez azokhoz, akik Krisztusban üdvözölni akarnak, hogy egyedül csak rá nézzenek és kövessék őtet.

A 8. számú beszéd tárgya ez: „Térjete meg!“ Alapeszméje az, hogy az Ur nem akarja a bűnösnek halálát, hanem, hogy kitérjen az ő utáról és éljen.

„Térjete meg! — modja szerző — Keljete fel és jöjj! Sok ember ugyan ellent áll és mikor e felhívást meghallja és az ige megérinti szívet, erősen tusakodik az ellen. Jaj pedig annak, aki késedelmeskedik, mert maga az Ur mondá, „hogya meg nem térte, elveszte.“

A 9. sz. beszéd tárgya: „Naámán megtisztulása.“ Bűnbánati beszéd ez, mely a bűnös lelki küzdelmeit és szomorú állapotát megható szavakban ecseteli. Találón mondja szerző, hogy: az igazi nagy baj, mely árnyékot és felhőt vet az életre, az voltaképen a bűn. A nagy költő Shakespeare szerint, amint Lady Macbeth mossa kezeit, így kiált fel: „Sohasem lesznek-e tiszták e kezek? Ki, csak ki szennyes folt! Minden arábii szücsáru nem édesitheti meg e kis kezet!“ Ama férfi, amaz asszony külső életén van valami, ami természetnek tetszik, de nézd csak közelebbről, jaj, az a folt. Az a sötét folt!“

Lehetne ennél találóbban a bűnös ember lelki állapotát ecsetelni? Szerző valóságos mester ennek leírásában.

A 10. sz. beszéd Jezusról és Zakeusról szól. Ez a történet ma is korszerű. Az Idvezítő ma is keresi azt ami elveszett s ma is vannak Zakeusok. „Néha“ — ugymond szerző — „a kíváncsiság vezet egy tévelygőt a templomba. Kívánja látni, hogy milyen hely is az; vágyódik megvigyázni, hogy mi történik ott s helyet foglal valahol a hátsó padokban, hogy a dolgokat egy kis távolságból szemlélje. A predikátor megjelöli textusát. Az ige egyszerre megragadja őt és megrezzenti. Ugy tetszik, mintha azt egyenesen az ő számára választották volna ki és mintha egyenesen hozzá beszélnének. Mit! — gondolja — amint a predikátor tovább halad. Hát ismer ez engem? Ugy tetszik, hogy kipécézt engemet. Hát nekem beszél? Az Ur Jezus maga az, aki hozzá beszél. Ő jól ismeri őt, magához hívja és nevénevezi.“

A 11. 12. 13. és 14. sz. beszédek közönségesek és mindnyájan erős bibliai színezettel vannak megírva.

A 15. sz. vagyis utolsó beszéd tárgya a: „Győzelem“, mely husvétii beszédül is bátran használható s mely komoly tartalmával és magvas eszméivel méltó befejezést képezi az egész műnek.

Ezzel befejeztük e mű ismertetését s azzal az óhajttással válunk tőle meg, vajha hasonló szellemű beszédek minél nagyobb számban gazdagíthatnák a magyar prot. predikációi irodalmat!

A könyv kiállítása csinos és izléses. Finom papírra van nyomva s a kiadónak is dicséretére válik. Ara?

dr. Márk Ferencz.

TANÜGY.

Néhány szó az új tantervjavaslatához.

A tiszántuli református egyházkerület tantervkészítő bizottsága által készített, — egyházmegyéknek és tanítóegyesületeknek tárgyalás és véleményezés végett megküldött — tantervjavaslatát örömmel fogadtuk, mert biztosan hittük, hogy régi tantervünk hiányai a javaslatban orvosolva lesznek. Reményünk azonban nem teljesült egészen, mert a javaslat a régi tanterv hibáit, illetve hiányait csak részben pótolja.

A javaslat igen sokat könnyített a négy alsó osztályon, de ugyanekkor igen megnehezítette a két felső osztály dolgát, mert azonfelül, hogy a négy alsó osztályból elhagyott tárgyakat is az V—VI-ik osztályra tette át, addig a rajz, gazdasági tárgyak stb. kötelező tanítását is elrendeli ezen osztályokban.

Nem veszi tekintetbe a javaslat, hogy az V—VI-ik o. tanulóknak naponként reggel templomba, azonfelül naponként temetésekre kell járni, ami pedig igen sok időt elvesz a tanítási időből.

Meglátszik a javaslaton, hogy igyekszik az állam tantervvel lépést tartani. Ez részben helyes, mert a mi iskoláinknak is nyújtani kell azon ismereteket, a melyeket az állami iskolák nyújtanak. Másrésztől azonban nem tartom helyesnek az állami tanteevhez való szoros ragaszkodást, mert ami az állami iskolákban kivihető, ugyanaz nem vihető ki oly mértékben a mi iskolánkban. Az állami iskolák úgy tanerő, mint taneszközök tekintetében jól el vannak látva, ezt pedig a mi iskoláinkról a legjobb akarat mellett sem mondhatjuk. Nálunk kevés a tanító, nincsenek taneszközök. Azonfelül az állami iskolákban a vallást és éneket külön tanerő tanítja, nálunk pedig ugyanazon tanító tanít minden tárgyat.

Nagy hibája a javaslatnak, hogy nem tesz különbséget osztott és osztatlan iskola között. Némely helyen ugyan megjegyzi, hogy osztatlan iskolában az egyes kérdések tárgyalása esetleg mellőzhető! Talán helyesebb volna világosan meghatározni, hogy melyek tanítandók az osztott, a részben osztott és az osztatlan iskolákban. Máskülönben örökös huza-vona lesz a tanító és a lelkész, valamint az egyházmegyei látogatóság között mert — megtörténhetik — hogy a mit a tanító elhagyhatónak vél, ugyanazt az iskolalátogató tanítandónak tartja. Mi következik ebből? Kellemetlenség mindkét részre!

Ugy látszik, hogy a javaslat készítésében csupán osztott iskolákban működő tanítók vettek részt, pedig talán célszerű lett volna részben osztott és osztatlan iskolákban működő tanítók véleményét is meghallgatni, mert úgy tudom, hogy kerületünkben több az osztatlan mint az osztott iskola. Erre ugyan azt felelhetik némelek, hogy a javaslatot kiadta a bizottság a tanítóknak

és megtehetik észrevételeiket. Igaz! kiadta, de milyen módon? Minden egyházmegyei tanítóegyesület elnökének megküldött két példányt. Az egyik példányt megtartotta az elnök magának, a másikat kiadta az egyes egyházak tanítótestületeinek azon megjegyzéssel, hogy egy napnál tovább egy helyen nem maradhat a javaslat. Most már vegyük például a hevesnagykunsági e. m. tanítóegyesület, melynek van 170 tagja, mit ér az a két, helyesebben egy példány? Nincs idő, hogy a javaslatot a régi, és az állami tantervvel összehasonlíthassuk, a nélkül pedig hogy mondjunk arról véleményt? Helyesebb lenne talán leginkább minden egyházba a javaslatból egy példányt megküldeni és az e. m. tanítótestületeket újabb tárgyalásra felhívni úgy, hogy észrevételeiket a tavaszi kerületi gyűlés előtt terjesszék be az illetékes helyre. Ily módon minden tanítónak lenne alkalma a javaslatot behatóan tanulmányozni s arra észrevételét jobban megtehetné.

Tiszaigar,

Pokorádi Dániel
református lelkész.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Főtiszteletű püspök ur Biharban.** Talán helyesebb lett volna így írni: Főtiszteletű püspök ur otthon, szülőföldjén. Mert oda utazott a mi szeretett püspökünk Darvasra, Bihar megyébe, ahol egyszerü földmives szülőktől született. De ezek a jámbor emberek a legnagyobb célt tüzték maguk elé, azt, hogy gyermekeiket mind az egyház szolgálatára nevelik fel. Sokat ér a híres ősektől való leszármazás, sokat a nagy vagyon, de legnagyobb örökség mégis a jó nevelés. És ime ezt a drága kincset adta meg gyermekeinek a darvasi házaspár, felnévelvén három szépreményű fiu gyermekeiket az Isten félelmében, a jó erkölcsökben és a jeles tudományokban. Mind a három fiu a debreceni kollégiumnak volt a növendéke. Egy közülök a legkisebb ötödik gimnazista korában elhalt, Károly a középső a vánesodi egyház derék tanítója lett, Lajos a legidősebb a mi szeretett püspökünk. Amikor a közbizalom tavaly őtet ültette a tiszántuli egyházkerület elnöki székebe: a hálás gyermeknek az volt az első óhajta, hogy szülei sirját meglátogassa. Mert elhaltak a jó öreg szülők és csendesen pihennek a darvasi temető hantjai alatt. A család is szétszakadt, a világ is megváltozott azóta s a világban megváltoztak az emberek is. Az édes szülőföldnek varázsa azonban nem szűnik meg a haladó idővel, hanem még erősödik. Ez az érzés és a hála von minket odá vissza, ahol születünk, ahol gyermekek voltunk és ahonnét elszakadtunk. Ha betegség gyötör, azt hisszük, hogy ott még talán megtudnánk gyógyulni, ha szerencse ért, úgy tetszik, hogy ott teljesebbé lenne boldogságunk. Ezt a teljes boldogságot találja meg a mi püspökünk is akkor, amidőn szülőföldjén időzik, ahol még a temető hantjai alól is mintha áldáskivánás sóhajtana felé.

— **A sárospataki iskola államsegélyben.**

A tiszánineni egyházkerület őszi közgyűlése október ötödikén és hatodikán folyt le Sárospatakon. Ez a közgyűlés úgy hat ránk, mint valami nagy szenzáció. Nem történt rajta pedig semmi szokatlan dolog. Az, hogy az alapítványokkal baj van és az állam, mely a nem magyar közművelődési célokra s nem magyarok részére tett alapítványokat nem sokat firtatja, sőt ilyen alapítványokat, közjavakat a nemzetiségi egyházaknak maga is rendel, velünk magyar reformátusokkal meg van akadva s egy idő óta örökhatványainkat visszatartja: fájdalom, régi uzus. Az azonban új dolog, hogy a theologiai tanárokat ezután felveszik az állami nyugdíjintézetbe. Jeles dolog ez a mi tanárainkra is, mert nekik is lesz immár nyugdíjok; de nem utolsó dolog lesz ez a kath. és görög kath. theologiai tanárookra nézve se. Ezután tehát minden tanár egyformán az állami nyugdíjintézetbe kerül. Az egyik büntetésből, a másik javadalmazás folytán. Elég furcsa magyar királyi állami elbánás és az önfentartási érzéknek megbicsaklása. De még ez sem szenzáció. A szenzáció a gyűlésnek az a határozata, mely a sárospataki iskola igazgató tanácsát az államsegély igénybevételére utasítja és felhatalmazza.

— **Éljen dr. Antal Gábor.** Az a szörnyű szövetség, mely ennek az országnak a lelkét megölte és nemzeti cégér alatt a hatalom birtoklásáért alakult — váratlanul felbomlott. A tegnap még barátságosan osztozkodó felek szétváltak, összemaragodtak és meztelenre vetkőztették egymást. Az a kíméletlen beszéd, melylyel egymást gyalazzák, ítéletként hangzik az ország fülébe s mi, akik a koalíción kívül állottunk, elhisszük mindenk felnek, amit a másokról állít. „Te credo surripuisse, quod pulchre negas, tu non videris perdidisse, quod petis.” ezt modhatnánk még legfeljebb a méltóság nélkül perlekedőknek, akiknek epitáfiumát Antal Gábor írta meg püspöki jelentésében. A dunántúli egyházkerület püspöke röviden konstatálta, a volt regime működésének klerikális jellegét s ez állítását röviden, tömören indokolta is. Semmivel sem mondott többet, mint amivel ez irányzat hívei magok is eldicsekesznek, amit mint programot körvonaloznak, amit megvalósítani is próbálnak. És most mégis mindenfelől rátámadnak a néppárt lapjai és vigan le szuperintendensezik. Nincsen igazuk, meg a lekicsinyléssel se. De nincs igazuk azért sem, mert Antal Gábor kevesebbet mondott, mint amit mondhatott volna s azt is olyan parlamentarizmus formában mondta, hogy az egy katolikus embernek sem sértheti az önérzetét. Mi nem a róm. kath. egyházat bíráljuk, mi csak az ultramontanizmus politikai eljárását nehezteljük, ezt is csak azért, mert az állam érdekeivel ellenkezik. Még csak teteles torzvallásnak sem bélyegeztük a kath. vallást és annak dogmáit se stigmatizáljuk, míg a tulsó táborból nyugodtan szabadítják rá a vallásbékeben élő városokra a híres jezsuita misiókat, szervezik a néppárti kath. népszövetség keresztes hadait és mindenben a magyarság és az államilles eljárást követik. Majláth püspök nyíltan kedvez

a nemzetiségi elemnek, mellyel magyar katolikus hívei tulajdon székvárosában is élet-halál harcot vívnak. Az Isten őrizze meg ezt az országot a néppárti katolicizmustól és az Isten áldása legyen azokkal a derék férfakkal, akik az igazságot nyíltan és őszintén ma is meg merik mondani, és közölünk is, a magyar katolikusok közül is ennek a destruktív iránynak ellenében állanak. Éljenek! Éljen Antal Gábor.

— **Káplántarási költségek.** Volt alkalom megemlíteni lapunkban azt, hogy az 1908 január 1-től 1909 június 30-ig terjedő időre eső káplántarási költségek kiutalása körül a konventi kongrua-bizottság részéről követett utalványozási eljárás ellen sok kifogás emelhető. Miért, miért nem, okát nincs módunkban kifürkészni, több olyan segédlelkész részére, és annak a nevére kijelentetten, ellátási megtérítést utalványozott, holott a segédlelkészek beismerik, hogy úgy fizetésükről, mint ellátásukról a principális, esetleg a kegyeleti idő alatt a lelkész özvegye gondoskodott. Fellebbezhetetlen lévén a nevezett bizottság határozata, értesítjük a rövidséget szenvedett s káplántartó lelkészeket, valamint az özvegy lelkésznéket, hogy a névszerint kiutalt ellátási költséget csak az utalványozó jegyzékben megnevezett segédlelkész nyugtázhatja és veheti fel. Méltányos dolog s joggal elvárható eljárás lesz azonban, ha az így jogosulatlan segélyezésben részesült segédlelkészek az összeget a jogosult fél részére bocsátják át. Ezzel helyre hozzák azt a tévedést, amibe — talán téves adat folytán — a kongrua-bizottság beleesett. De mivel a járandóságot kezelő pénztár nem csak az utalványozó jegyzékben megnevezett segédlelkész nyugtáját köteles felterjeszteni, de azt is tartozik igazolni (postai feladó-vevénnyel,) hogy a kiegészítést a jogosult fél kezébe adta át: a differencia kiegyenlítése teljesen a segédlelkész és az őt ellátó fél magánügye marad. A nyugtálapok szét vannak küldve; ha a segédlelkész ma már más helyen szolgál: volt szolgálati helyének lelkésze utánna küldi a nyugtát, melyet a volt szolgálati hely esperese láttamoz; az összeget a nyugta kiállítására jogosított s. lelkész címére küldi el a pénztár, ha csak írásbeli meghatalmazást nem vesz a segédlelkésztől arra, hogy az összeget az ellátó fél címére adja postára.

— **Domahidy István ünneplése.** Domahidy István, fél Szatmármegye Pista bátyja, ötven év óta főgondnoka a Domahidai ref. egyháznak. A nagykarolyi egyházmegye őszi közgyűlése igen kedves dolgot csinált, mikor ez érdemes világi emberünk jubileumának rendezéséről gondoskodott és az ő ünneplését a gyűlés keretébe vonta. Domahidy Istvánhoz minket kedves emlékezők, szeretet és tisztelet kötelékei fűznek. Örömmel üdvözöljük őt mi is és addig is míg, bővebb tudósítást adhatnánk, tiszta szívből gratulálunk neki is, a domahidai egyháznak is és a nagykarolyi egyházmegyének is.

— **Katholikus pap lehet-e szociálista?**

Ebben a kérdésben vallott szabadelvű józan fel-fogásának lett az áldozata a derék Viroflay abbé Franciaországban, ahol tudvalevőleg a katolikus papokra nézve nincs valami irigylendő jóvilág. A nevezett abbé ugyanis, a szegényekhez, vérezőkhöz, elhagyottakhoz vonzódó részvételtjes indultól s a szociálistusnak nem egy józan tanításától, megszivlelendő igazától áthatva, nyilvános vitába is bocsátkozott e kérdéstről. De nagyon megjárta szegény e jóakaratu apostolkodásával, mert mind a két szélsőséges irány határozottan visszautasította az ő közvetíteni igyekvő fáradozását, kimondván, hogy katolikus pap nem lehet szociálista. Nevezetesen a „Radikál“ nevű szociális lap kerekén kijelentette, hogy a szociálistus célja semmi egyéb, mint tökéletes szétrombolása a mostani társadalmi rendszernek s teljesen új éra megalapítása. A vallások épügy, mint a haza és a hadsereg a jövő szociálista államban absolute semmi helyet nem fognak találni, mert ezek együttesen, mint a mult hagyományai a töke védelmezőinek s a szolgáltság eszközeinek tekintendők. A versaillesi püspök pedig Viroflay abbét rövidesen megfosztotta hivatalától. Annyi bizonyos, hogy egyik eljárást se érdemelte az abbé s mondhatjuk, hogy az említett „Radikál“ válaszirója a leghalványabb történeti tudásnak a nélkülözését s az igazságérzet teljes hiányát árulja el, mikor a haza annyi magasztosat szülő szerepéről is így nyilatkozik s hozzá még a „vallások“ általános kifejezése alatt a r. katolicizmussal egy kal p alá fogja a protestantizmust is mint a „szolgáltság eszközt.“ Az ehhez hasonló hallatlan s felháborító elferdítései a minden vitán felül álló igazságnak a lekicsinylése sőt semmibevétele a protestantizmus századokon át folytatott, létért, jogért, szabadságért, testi-lelki jólétért vívott, s érték mindent áldozott ideális törekvéseinek a legkevésbé sem alkalmasak az egymás megértésére s e megértésen alapuló közeledésre.

— **A paróchiális könyvtári díjak kezelése.** A folyó évi tavaszi egyházkerületi közgyűlés a 34-ik sz. a. hozott határozatával végleg elintézte s szabályozta a paróchiális könyvtári díjak kezelésének módját. Ennek ellenére némelyik egyházmegye közvetlenül felküldte a Magyar Általános Takarékpénztárhoz a díjakat Budapestre; egyes egyházközségek pedig egyenként is küldik a 10—10 koronát az egyházkerületi pénztárhoz; némelyik egyházmegye pedig sehova se fizette be a tartozást. Mivel ez az eljárás teljesen tisztelttel kéri az egyes egyházközségeket, hogy a kérdéses díj befizetése körül az idezett számú egyházkerületi határozatokat méltóztassanak kivétel nélkül követni. Rózsa Sándor egyh. ker. pénztárnok.

— **Baselben a már régebben életben levő vasárnapi munkaszünetről** szóló törvény f. év július eleje óta több módosításon ment keresztül, miket rövidesen ide iktatunk: Minden fodrászüzlet s az összes gyógyszerárak és a mérszárszékkek kétharmadrésze, 9 órától kezdve, a dohánytözsdek kétharmadrésze 9 és fél tizenegy között és d. u. 3-tól kezdve zárva marad. A vasárnapot azonkívül se vadászni, se fizetőnap gyanánt felhasználni (pl. banknál) nem szabad; minden szolgának biztosítandó 6 óra pihenési idő és pedig 4 óra minden megszakítás nélkül. Szép s követendő példája a szabad Svájcnak. Adjuk meg a léleknek, ami a léleké, s az Istennek, ami az Istené.

— **A Prot. Lap Nyomda új vezetője.**

Az a nyomdavállalat, mely a D. P. L.-ről nevezi magát és amelynél lapunk is nyomul, a hét folyamán új kézbe került. Faragó György, kit olvasóink hitvédelmi irataiból is jól ismernek, Budapestre költözött és egy Kálvin nyomda alapításán fáradozik. A Prot. Lap nyomda új vezetője Korcsmáros Kálmán lett, akinek működése elé mindnyájan a legjobb reményekkel nézünk s akinek mi is szívből szerencsét kívánunk. Tervezete szerint a nyomda felszerelése papírvágó, fűző s más amerikai kisebb gépekkel fog kiegészítettetni, úgy hogy a nyomda most villany hajtásra is felszerelve irányu kisebb-nagyobb, alkalmi és állandómegrendelést képes lesz azonnal és megbízhatóan teljesíteni. Midőn erről az olvasókat, egyházakat, iskolákat, hatóságokat és hiveket tisztelettel értesítjük, egyszersmind fel is hívjuk őket, hogy nyomtatványbeli szükségleteik beszerzésével a minden tekintetben megbízható és versenyképes Prot. Lap Nyomdavállalathoz forduljanak.

— **A vas megyeri iskola.** Akkor, amidőn mindenfelől rossz híreket hallunk, a legnagyobb erőseink is ingadozni kezdenek: biztató sugár száll felénk a perifériáról, az elhagyott kis falusi egyházakból. Egyik helyen templomunk épül. Építi hol egy főuri, hol egy gazdag pátricius család, hol a gyülekezet. Másik helyen az iskolának, a régen feladott falusi magyar református iskolának akad bőkezű pátronusa és patronája. Ilyen akadt a szabolcsi Vas megyeren, ahol szept. hó 26-án folyt le a néh. Vas Imre és a ma is élő hitvese Enyedi Eszter által felépített és nekünk ajándékozott ref. iskolának a felszentelése. Méltán ünnepli ezt a mi derék lelkészársunk Melkó István, kinek imádságával az örömmünnepély kezdődött. Magát a felavatási beszédet Rácz Gyula halászi lelkész tartotta. Ez alkalommal volt az iskolaalapítók arcképének a leleplezése is. Az ünnepélyen közelről s távolról sokan vettek részt s ezek között dr. Horváth országgyűlési képviselő, Tukaacs Albert mérki lelkész (akinek kedves leánya a kuruc nóták előadásával emelte a sikert) és még többen. Este jól sikerült táncmulatság koronázta a szép napot, melyhez hasonló, számosat kívánunk kis egyházainknak.

— **A rimaszombati Ferenczy-ünnepély.** Szept. 26-án leplezték le Ferenczy István síremlékét és márvány mellszobrát Rimaszombaton. Országos jelentőségű volt ez ünnepély és rajta országos méltóságok között a debreceni főiskola képviselője is megjelent. Nekünk is van közünk a magyar szobrászat úttörő mesteréhez. A rimaszombati Ferenczyek Debreczenen keresztül származtak Gömörbe. És a mi vén kollegiumunk őrizi a művész egyik legsikerültebb alkotását, a csodaszép fehér márvány Csokonai mellszobrot. Csaknem beszél e remek mű, mely a költőt babékoszorúval átvázolja s melyet a művész ajándékából birunk. Bátran odaállítható tehát a híres Eüridike mellé, melyet Hevessy Pál szobrászunk restaurált és amely a szép diszes kőszorkofág fedőlapját képezi. Az ünnepi beszédet Beöthy Zolt mondta s a beszéd méltó volt az élő magyar legnagyobb tanárhoz és méltó a magyar művészet úttörő bajnokához is. Az emléket (a ref. templom falához illesztett sarkápolna) Czinke István ref. lelkész vette át rövid lelkes szavak kíséretében, melyek mindannyiunk szívében visszhangot keltettek. Ezután következett a koszorúk elhelyezése. A karrarai márványból kifaragott mellszobor Vaszary László szobrász műve, a síremlék a Sárdy Gyula és Tóth Béla alkotása.

— **Tanári pályázatok.** Az új jogbölcseleti tanszékre pályáztak: Tegze Gyula dr. kecskeméti jogakad. igazgató tanár, H. Kiss Pál dr. főispáni titkár, Fekete László dr., Osváth Gyula dr., Szakács Albert dr., Hódy Antal dr., Dévényi Miklós dr., Schlacter József dr., Isaák Gyula dr. — Az Öreg János nyugalomba-vonulásával megüresedett philosophiai tanszékre pályáztak: Barcsa János dr. debreceni, Böszörményi Géza dr. kecskeméti, Mitrovics Gyula dr. miskolci, Nagy József dr. halasi, Tankó Béla szászvárosi tanárok. Mindkét tanszéket a tiszántúli református egyházkerület őszi közgyűlésén fogják betölteni.

— **Az évvégéhez közeledve, bizalommal kérjük a hátralékok és pedig úgy az előfizetési pénzek, mint a hirdetési díjak beküldését.**

Pályázat

A turkevei református egyház pályázatot hirdet egy tanítói állásra. I. javadalom: 1., 400 korona az egyház pénztárából. 2., 250 korona lakbér. 3., 600 korona állami fizetéskiegészítés, így összesen 1250 korona. II. Kötelesség: a II—III-ik fiú osztályok tanterv szerinti tanítása.

A 225—903. sz. egyházkerületi végzés értelmében azonban bármely osztály tanításával megbízható. Pályázhatnak református vallásu okleveles tanítók. Jó hang és orgonázni tudás kívánatos. Kellően felszerelt pályázati kérvények f. é. október 21-ig alulirotnhoz küldendők.

Turkeve, 1909. október 5.

Szabó Sándor
református lelkész.

Pályázat,

A magosligeti református egyház lelkésze pályázatot hirdet a megüresedett segédlelkészi állásra.

Fizetés: 1) 600 korona, melyből 500 koronát az állam, 100 koronát pedig a lelkész fizet havi részletekben. 2) Teljes ellátás mosáson kívül. Ezen fizetésért köteles a lelkészi teendőket és az egyház ügyeit is vezetni. Az állás azonnal elfoglalandó.

Magosliget, 1909 október 12.

Pásztor István
református lelkész.

Pályázat.

A demecseri református egyház pályázatot hirdet egy segédtanítói állásra.

Fizetése: 800 korona havi részletekben s egy lakószoba.

Kötelessége: az első és második osztály vezetése s betegség esetén a kántor helyettesítése.

Pályázhatnak református vallásu okleveles egyének október 24-ig. Az állás november 1-én elfoglalandó.

Demecser, 1909 október 10.

Balogh Ferencz
református lelkész.

Pályázat.

Alantirott káplánt keres, kinek évi fizetése mosás, fűtés, ágynemű és takarításon kívül, ellátás, lakás és 600 korona. Kötelessége: az őszi szes lelkészi teendők végzése, isteniszteletek és temetések alkalmával a gyülekezeti ének ve-

zetése. Keresztelési, esketési stóla s kiadványok díja a lelkészé, temetési a segédlelkészé. Az állás azonnal elfoglalandó.

Kislónya, (u. p. Nagylónya Beregm.) 1909. október 8.

Gerzsenyi István.
református lelkész.

Zongorát, Pianinót

A leghirebb mesterek gyártmányai
sehol elcsöbben nem vehetők mint

Reményi Mihály-

nál m. kir. zeneakadémia szál-
litójánál Budapest, Király-u.

58. Hangolások és javítások

Csakis a legképzettebb szakmunkások által eszkö-
zöltetnek helyben és vidéken. Képes árjegyzék
minden hangszerről külön-külön kérendő.

COLIBRI!!!

a világ legkisebb zongorája csakis

REMÉNYINÉL.

Sesztina Lajos

vaskereskedése

DEBRECZEN, Piacz-utca 23. SZ.

Fegyvertöltény-hüvelyek:

Lefauchaux és Lancaster barna, szürke, zöld.

Hüvely dugasz, réz-gyutacs.

Revolver és Flaubert töltények. Ólom-sörét.

Revolverek, Flaubert-fegyverek.

Szétküldés 5 kilós postacsomagokban.

Vaskályhák fa- és szénfűtésre.

Meidinger, Kráder és Friedlandi kályhák.

Főzőkályhák.

Löfkovits Arthur

— óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edé-
nyek, urasztali poharak, tányérok,
kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Debrecen, Piac-u. 69. sz.

Kölcsönöket ad: 1. Kezességre egy vagy
több elfogadható kezes jótálása mellett, még azon
esetben is, ha a kezesek nem szövetkezeti tagok.
2. Jelzalog kölcsönöket ingatlanokra való bekebe-
lezés mellett. 3. Zalog kölcsönöket biztosítékkal
elfogadható értékekre. 4. Előleg kölcsönöket a
fizetett összeg kilenc-tizedrésze erejéig, kezesség
nélkül.

Minden 100 korona kölcsön heti 50 fillér-
jével fizethető vissza, melyben a kamat is ben-
foglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

A törzsbetétek 6 százalékot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármely napján utólag
fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít. A
törzsbetét befizetések a hét bármely napján
a hivatalos órák alatt eszközölhetők.

Vidéki tagok befizetését megkönnyítjük az
által, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénz-
tári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

Az intézet tagjainak száma öt évi fennállás
alatt 4500-ra emelkedett a kik 20260 törzsbetétre
több mint **Egy millió** koronát fizettek be. A
kihelyezett kötvény állományunk pedig ez idő
szerint a 1.600.000 koronát meghaladja.

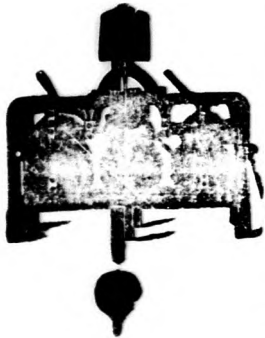
Dr. Ferenczy Gyula,
alelnök.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

ifj. Widder Sámuel,
ügyv. igazgató.

Toronyórák

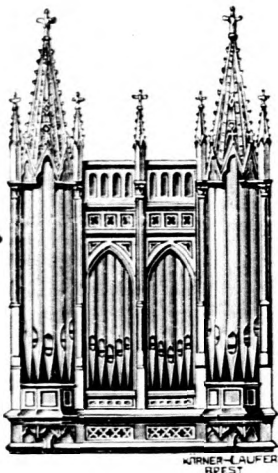
palota-, varosházi-, gyári- és lak-
tanya berendezését a legelőnyöseb-
ben eszközl

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =
Budapest, VII., Csömöri-u.
50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
orazágos
kiállításon
állami
aranyém-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia

P é c s.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják
kitünő hang- és erős szerkezetű légnyomatu és elek-
tromos berendezésű

O r g o n á i k a t

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. —
Raktáron kitünő hangu

HARMONIUMOK minden nagyságban.

Elektromos fújtató készülékek.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több
évi szavatolás mellett
régii harangok újraön-
tésére, valamint új ha-
rangok és teljes ha-
rangcsoportok előre
meghatározott hangok
utáni elkészítésére. Kü-
lönösen ajánlja saját
találmányu új mo-
dern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön
a hege-dűéhez hasonló
S alakú nyílásokkal
vannak ellátva és azért
erősebb, terjedelme-
sebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang
hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl
továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyet
nekel való újra szerelését és vertvas-harang állványoka-
Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgál-
tatnak. — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy
eremmel kitüntetve.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s
kifogastalan munkát készít mindennemű könyvköté-
szeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* töme-
ges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben.

Szent Bibliát és emléklapokat

különleges diszkötésben jubil-

leumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony
adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szöszéken
vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

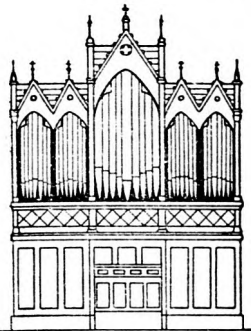
Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását
vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számcs e
szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkekre nézve azonnal szolgálók, —
számítások a különleges munkákhoz, — mint *Diszablák, Emléks
lap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletet
stylusban, levéltári okmánytartók.*

Rieger Ottó

villamos gépekkel berendezett és a kir. udvar orgonagyára. Hazánk legnagyobb orgonájának a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

Budapest, VII. Garay-u. 48.
császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csörendszere (pneumatikus) tartós nemes hangu orgonákat szállít 37 év óta 1600 orgonát szállított, közte a

„Király orgonáját“

amely mű ezidő szerint Hazánk legnagyobb orgonája. 16 változatu villanyerőre berendezve. Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltébb árban teljesít.

Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal, tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

Rieger orgonagyárai 36 évi fennállás óta 1500 orgonát szállítottak.

Az összes iskolákban használt tankönyvek-, író-, és rajzszerek

kaphatók:

Hegedüs és Sándor

iskolai könyv- és papirkerekedésében

DEBRECEN.

Nagy képes árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldünk.

Nem kell többé
10000 frtos régi hegedü
REMÉNYI MIHÁLY

mü-hegedü készítő

a magy. kir. zeneakadémia házi hangszerésze legújabb találmánya a „Hangfokozó gerenda“ annak bármely hegedübe, vapy gordonkába illesztése után az sokkal jobb nemesebb és erősebb hangot kap.

Kezesség minden egyes hangszerért, Reményi sajátkészítményü uj hegedüi pótolják a drága mesterhegedüket, miután a legnagyobb hangversenyteremben megfelelnek bizonyítékul annak hogy GEYER STEFI a legnagyobb hegedüművész a Vigadó nagytermében egy Reményi-féle uj hegedün sikerrel hangversenyezett.

Hegedü tisztítási és javítási műterem

BUDAPEST, KIRÁLY-U. 38. SZÁM.

Zenekarok felszerelése a legmérsékeltébb árakon.

Költségvetés díjtalan.

Ne vegyen semmiféle hangszert, mig Reményi legújabb árjegyzékét el nem olvasta.

Nagy raktr uz összes és húrokban. — Régi hangszerek vétele és becserélése. — Ezen lapra hivatkozva minden hangszerről külön-külön rjegyzék küldetik.

Orgona - Harmoniumok.

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányu amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes huros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda mely által bármely hegedü, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedübe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) Tárogató; általános elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Szántó József papi-, uri- és egyenruhakészítő Hódmezővásárhely.

Az egységes reform. papi diszruha.

Az „Országos Lelkész-Egyesület“ című hetilap 1909. május 1-sei számában cégemről megjelent ajánlási sorok.

A papi egyenruha dolgában az a kérésem van lelkésztársaimhoz, hogy az egyenruhát lehetőleg Szántó József Hódmezővásárhelyi szabómesterrel méltóztatassanak készíttetni. Ezen ajánlatomat jó lélekkel, tapasztalásra alapítva teszem. Az én egyenruhám Szántó ur próba nélkül készítette és pedig akként, szabása igazán nem hagy fenn semmi kívánni valót. A kelme finomságát tekintve is állíthatom, hogy a ruhát a Szántó ur által adott minőségben olcsóbban más szabó sem készítheti. De meg nagyon felek, hogy ha mindenféle mesterekkel készíttetünk, majd nagyon sokféle lesz a ruhánk vagyis nem lesz egyenruhánk. Azt természetesen nem tartom lehetőnek, hogy a konkurenciából mindenkit kizárjunk: de azt legyen szabad kérnem, hogy nagyon megválasszuk a mestert és lehetőleg Szántóval készíttessünk: aki mellett szakavatott és a pusztán levélbeli megrendeléssel próba nélkül is előállítási képességén kívül az is beszél, hogy már eddig is sokat aldozott a ruha stílszerű előállításának előkészítése által kitűzött célunkért. Legujabban egy teljes papi egyenruhát ajándékozott egyesületünknek, amelyet az ugyancsak általa ajándékozott üvegszekrényben a debreceni főiskola muzeumában helyeztünk el, mint az O. R. L. E. tulajdonát s egyik alkotásának látható bizonyágát.

Dr. Baltazár Dezső
elnök.

Egy ilyen általam készített teljes disz papi öltönyt a debreceni akadémia muzeumában van elhelyezve, melynek kivitele szerint egyformán készülnek az általam szállítandó ref. papi egyenruhák amiért a megrendelésekhez feleslegessé tettem a szövetminták előzetes küldését és a hosszadalmas levelezéseket. Fenti ruhákat készíttetni óhajtó érdeklődőknek bővebb felvilágosítást, ez ügyben képes árjegyzékeket mértékvételi magyarázattal ingyen és bérmentve küldök.

Teljes tisztelettel

Szántó József
papi-, uri- és egyenruha szabó.

Telefon 292.

Telefon 292.

Központi drogueria

Debrecenben, Piac-utca (Városház-épület)

Gazdasági és gyártelepek részére előírás szerint berendezett mentőszekrények, kötszerek, desinficiálószeresek Creolin, Carbol, mindennemű állatgyógyászati cikkek és műszerek. Sertés és marha tápporok és Fluidek nagy raktára, ugyancsak nagy választék mindenféle gummikban s érvköltőkben, valamint fényképezéshez szükséges vegyszerekben.

Telefon 292.

Telefon 292.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító

TEMESVÁR.

Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-
Nagytenyészetek.

(Növelési terület 94 hold.)

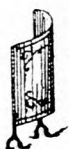
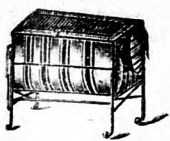
Világkivitel

A legjobb magvak. A legnemesebb
csemetefák. A legszebb diszfák,
cserjék, rózsák, fenyők.

Kertészeti kézikönyv díletánsoknak.

Dus főárjegyzék ingyen

Nyomatott a Debr. Prot. Lap könyvnyomdájában.

TÓTH GYULA

Debrecen, Piac-utca 20.

Budweisi és honi gyártmányu porcellán, valamint Meidinger köpeny és öntött

vaskályhák.

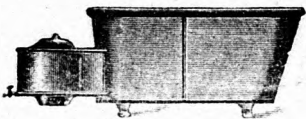
Minden szerkezetü vas- és porcellánburkolatu konyhák. Multiplicator hőfejlesztő kályhabetétek, vadászfegyverek és felszerelések, revolverek, hüvelyek és töltények

Lőporáruda.

Ujdonság! Browning-rendszerű ismétlő fegyver 190. minta.

Szén- és fakosarak, melegvédők, fürdőkádak, vasbutorok, gyermekszékek és kocsik, mosdókészletek, fényezett konyhafelszerelések, gépmangorlók és faesarak, gummi átvonattal

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

baktai EGRY FERENCZ

Pozdeck és Thury utóda.

Kisgejőcön
Ung megye
Alapitva 1793-ban.

Budapesten
VI. Lehel-u. 8/a.
Alapitva 1847-ben.

Harangöntőde.

Készíték Budapesti és kisgejőczi műhelyemben minden nagyságu és hangu harangokat a kívánt összhangban, a legnagyobb felelősség mellett. Felszerelve új modern forgatható vaskoronával, a melyek elmés szerkezetüknél fogva a tornyot megóvják a rázkódástól, és a harang tartósságát is beláthatlan időre biztosítják. Emellett könnyü járatuknál fogva egy ember által egyszerre több harang is huzható. Készíték vasharanglábakat, álló vagy fekvő szerkezetben a legszebb és legjobb kivitelben.

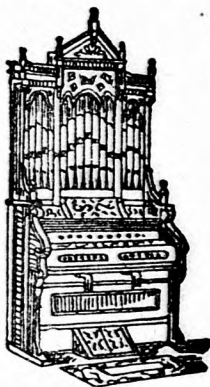
Nagyobb harang öntetett általam Kisgejőcön közel egy ezer darab, és budapesten 1650 drb. felszerelve Budapesten az európai híru Pozdech-féle vaskoronákkal és Kisgejőcön a saját találmányu szabadalmazott koronákkal, amelyekért igen sok kitüntetést (külföldön is) és elismerő iratot kaptunk. Hajdú és Biharvár-megyék területén a következő egyházak kaptak harangokat: u. m. Hajdunánás, Hajdudorog, Hajduböszörmény, Hajduhadház, Hajduszoboszló, Balmazújváros, Püspökladány, Nádudvar, Debrecen, Mikepércs Derecske, Bagamér, Báránd, N. Váradi, N. Szalonta, N. Bajom, N. Léta, N. Szántó, Berettyóújfalú, Ér-Diószeg, Ér-Endréd, Erminályfalva, Ér-Hatvan, Biharpüspöki, Kismárja, Mezőkeresztes, Csermő, Füzeg yarmat Mezőgyán, Mezőkövesd, Pocsaj, Gálos petri, Fiszavák Fiszalucz, Arpad, Erdőgyaroz, Hosszupálvi, Bihardiószeg Fekete-éjator, Szakal. stb.

Harmonium.

vásárlók ne mulasszák el, mielőtt Harmoniumot vesznek

Reményi Mihály

a magyar királyi Zene Akadémia házi hangszer készítőjétől, legujabb Harmonium árjegyzékét kérni, melyet ingyen és bérmentve küld Remenyi Harmonium osztálya. Budapest, Király-u. 58. szám.

Ezen választók a legjobb iskolai és templomi használatra készült valódi

Aeol harmoniumok-

ban, melyeknek hangja teljesen azonos az Orgona hangjával.

Zongorák, Pianinók

a legolcsóbbtól a legfinomabbig a legolcsóbb gyári áron.

Király balzsam Köszvény és csusz ellen.

☞ ☞ Legujabb gyógyszer. ☞ ☞

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél esikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **köszvény**nél **csuznál** továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a **Hajdusági pedrót!!**
híres

mely legjobb bajusznövesztő és apolo szer az összes bajuszpedró készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fill. ért. 6 dobozt 3 K. 65 fill. ért. bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu” gyógyszer-tára a hol mindn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdetti árakban szerezhetők be.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntődeje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKÓCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegtakarítás éretik el. Kitűnő jó hang és tartóságaért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lodítható vas harang fölszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vasárványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre való kitérését, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való fölszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a legnedvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal birnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is **precizen** azonnal megszólalnak.

Elválalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világítással berendezve.

Országgh Sándor és Fia

cs. és kir. udvari szállító

RÁKOS-PALOTA, Budapest mellett.

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy diszoklevéllel” (első díj) és „Ferenc József lovagrenddel”, az 1904. évi veszprémi kiállításon „arany éremmel” (első díj), az 1906. évi kassai kiállításon „diszoklevéllel” (első díj) kitüntetve, azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitűnő hangú és szerkezetű, főleg a legujabb légnymatu (pneumatikai) orgonákat, melyek rendkívül könnyű játékmód és a változatok egyszerű kezelése mellett, az időjárás minden viszontagságának ellenállnak. Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgonáink készletben vannak. Eddig 700-nál több új orgona lett szállítva. Raktáron kitűnő hangú harmoniumok minden nagyságban. Harmiumok tetszésszerű rajz és változat összeállítással rendelésre készülnek.

Arjegyzék és részletes tervezet kívánatra díjmentesen küldetik.

Nyomatott a Debreceni Protestáns Lap könyvnyomdájában.